

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XIX):

Sibiul centru al Săsimii - locul unde se strîngeau știrile, unde sosiau poruncile, unde se păstra Vistieria - numele de Șchei, al vechilor locuitori ...?

Anul Iorga
Anul sămăntoristilor

Schellenberg Șelinbărul
locul biruinții neuitate?
Aici Românii luptă și cuceresc?
În Bungard... Era odată aici un Baumgarten, o „livadă” a Sașilor ...
Porceștii, bogat sat de hotar, cu livezi de nuci și pruni pe munte ...
Sibiul ... un oraș de 30.000 de locuitori...
păstrează ceva din trecutul său puternic și aristocratic
locul unde se strîngeau știrile, unde sosiau poruncile, unde se păstra Vistieria și de unde porniau hotărârile și sfaturile pentru apărarea neamului primejduit
Sibiul centru al Săsimii
șagunism - tribunism - sămăntorism

prin cultură
un organism
social

O cugetare, din “Sămăntorul” (1905), susținea că: “Învățat se chiamă un om care e bucuos să tot învețe”! Istoria ținutului sibian poate fi descoperită și din lucrarea lui Nicolae Iorga, „Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească”: «..., un vînt de prefacere trece asupra colțului renan de viață săsească, și clopotele din turnurile roșii freamătă un cîntec de jale așteptînd să cheme la altă rugăciune decît aceia a lungului șir de oaspeți străini. **Aici Românii luptă și cuceresc.** Aiurea, ei au fost în toate timpurile, anume în satele românești ale Sibiului. * Ca să vezi însă în amănunte toate aceste lucruri, trebuie să pornești încet, - cu caii săsești cari nu se grăbesc și nu obosesc nici-odată, cu „cocișul” romîn, bucuos de vorbă și cinstit, sau cu cel sas, care amuțește pe capra lui și cere totdeauna ceva mai mult, - într’o limpede dimineață de primăvară sau de toamnă cînd Sibiul se înfășură’n urmă în raze tinere, pe cînd o brumă de albastru nelămurit acopere ca un zăbranic de taină lungul șir de munți din față (...) Acel mare sat din față, cu porțile și zidurile bătrîne, înnegrite une ori și dărăpănate, cu biserica veche și frumoasa școala nemțească nouă, e **Șelimbărul**, pe care sașii îl numesc **Schellenberg**. Dincolo de mica apă noroioasă și de malul nisipos în care sapă Țigani și se bălăcesc copiii, e cuibușorul de patruzeci de case al Romînilor; sus pe dîmb, unde bate aspru vîntul încărcat cu mirosuri de busuioc sfînt și jalnic, e biseriçuța, de unde privirea lovește drept movila mării noastre biruitoare. Vor fi oare cîndva oamenii din această margine stăpîinii marilor case gospodărești ale Sașilor de peste „vale”? În **Bungard**, satul vecin, de dincolo de sălcii, pe costișa dealului, această minune s’a întîmplat. Era odată aici un **Baumgarten**,

o „livadă” a Sașilor, locuită de oameni cari, vorbind nemțește, păstrau pentru Români numele de Șchei, al vechilor locuitori de rasă slavă, ca în Rușcior. Ei erau evanghelici, și aveau o frumoasă biserică, acolo unde astăzi stau copaci singurei pe locul din fața școlii, de unde s’au cărat pănă și dărîmăturile. Erau preoți luterani, dintre cari cel din urmă a plecat dăunăzi ca să trăiască din pensie în oraș. Era o mare avere bisericească, o eclejie (de la latinescul **ecclesia**), pe care consistoriul săsesc o dă astăzi în arendă, pe un preț de nimic, unor ultimi „Șchei”, corciți și ei cu Romîni, cari mîni vor cumpăra și această rămășiță a unui trecut mort și îngropat cu voia lui Dumnezeu. Bătrînul preot de optzeci de ani care, singur și împovărat de toate durerile lumii, suie la deal spre biserică lui, cu pași mărunți, pe cînd vîntul întetit îi mișcă lungă barbă albă pe cămașa de țeran, acest patriarh al neamului nostru își mai aduce aminte cînd, prin 1850, la venirea lui, erau mulți Sași, cari aveau „maghiștratul” și se purtau ca domni. Dar ei s’au stîns pe încetul, s’au dus, ori „s’au dat de partea noastră”, cum dovedesc și ochii albaștri blînzi și cîrlionții bălani ai altora dintre copii. Astăzi în casele cu obloane verzi sînt numai Romîni, îngrijindu-și livezile și săpînd milioanele de castraveți, din vînzarea cărora mai ales se ține viața satului. Biserica, zidită odinioară de Compania grecească a Sibiiului și de Maria, fiica lui Șerban-Vodă Cantacuzino și văduva vîntătorului de domnie Agacolonel Constantin Bălăceanu, această biserică întru toate grecească a fost dărîmată în veacul trecut. Din ea a rămas numai zidul de împrejmuire, crucea de piatră prinsă în el, cîteva lespezi de mormînt cu litere grecești, unele icoane pe fond de aur și catapetasma săpată, afară de dîmbul de ruine de la poartă. Clădirea nouă nu se deosebește decît prin mărime, dar ea chiamă prin această mărime de departe privirile călătorului, ca un trofeu al biruinții românești. Satul următor, destul de depărtat, e **Veștemul**. Aici au stat, ca în Orlat, grănicerii, și de la dînșii au rămas casele mari, de formă mai mult săsească, izvorul în jurul căruia roiesc femeile cu cofițe, locuința, mai mare, a căpitanului de pe vremuri. Și strălucita școală cu două rînduri, al cărei titlu e pus în trei limbi și a cărei pecete e numai ungurească, se ține tot din averea grănicerilor de mult desființați. Biserica, unită, are o Evanghelie de-ale lui Șerban Cantacuzino, trimească aici de Gheorghe Brancovici, ce-și zice însă aici românește: Brîncoveanul, și care a fost fratele Mitropolitului Sava, vestit pentru chinurile și umilințele ce le-a îndurat de la Craiul ungurec al Ardealului. Șerban și Sava sînt pomeniți și la vechiul pomelnic pe lemn. Pe atunci Veștemul dăduse și un Mitropolit Țerii-Românești în acel bun și curat Teodosie, care a priveghiat ca atîta iubire, supt Vodă Brîncoveanu, la înnaintarea și desăvîrșirea literaturii noastre bisericești. De aici munții minunat împăduriți îmbrățișează toată zarea. Ești la picioarele lor în marele sat al **Tălmaciului**, amestecat, de Sași și de Romîni, cu zidul alb al cimitirului său, înflorit cu inscripții germane. Ce curat e vinul pe care-l aduce de la cîrciuma cu fereștile înalte fetița frumoasă care rîde cînd spune că o chiamă Ana! În stînga curge iutișor rîul Săghiului sau al Sibiiului, grăbind spre marele Olt, încă nevăzut. În dreapta aleargă rîul Sadului spre colțișorul de viață țerănească, de unde ni-au venit Mitropolitul mucenic Ioan Inochentie Clain, căruia-i zicea de-acasă Micul, și blîndul călugăr Samuil, nepotul său. Mai în fund e **Tălmăcelul**, al cărui turn de biserică abia se zărește din verdeață. Iar pe înnaltul deal din fața se deosebesc limpede zimții suri ai vechii cetăți Landeskrona, „**cununa țerii**”, astăzi sfărîmată și părăsită pe culmea ei pustie. Tot mai înnainte prin vîlmășagul munților rotunzi, gîrbovi, înveliți în cojoacele lor de păduri. Calea se strînge, și un drum de piatră duce acum printre casele mari de birne, rău tencuite,

cu înalte coperișuri negre, ale **Boiței**. Încetarea negoțului de porci cu Țara-Românească a sărăcit acest cuib de munteni, unde femeile fac finul pe pajiști, culeg în vale cucuruzul în **tulae** (coceni) și fasolele sau pleacă spre târg în cioareci, călări bărbătește pe blinzii și sigurii cai de munte. Și acum calea ți-o taie lata dungă de întunec a Oltului care trist, după lăsatul lui, între nisipurile și sălciile malurilor joase. Pentru cîteva „pițule”, doi săteni voinici te trec, cu trăsura și cu caii, pe podul umblător, mișcat de funia de fier a **hurduzăului**. Apa tulbure, frămîntată de vîntul rece, se mișcă greu, în năcaz, înaintea scîndurilor îngreuiate.

Acum de-o parte e gara cea lungă a Turnului Roșu, care turn sîngerează încă de o ultimă licărire de soare drept înaintea la capătul Boiței. În față sînt **Porcești**, bogat sat de hotar, cu livezi de nuci și pruni pe munte și 30.000 de florini în casa bisericii. Această biserică e făcută cu banii lui Matei Basarab, prin boierinași de ai lui, trimeși aice pentru aceasta, la 1653. Frumoasă frunte de zimți și de brîu, care se încovoiaie încadrînd sus ușa, firide cu și fără de icoane, stemă a vulturului negru cu crucea în plisc. Turnul cu fereastră gotică, ce s'a adaus ceva mai în urmă, se potrivește cu clădirea, care a fost hîzită însă în fund printr'o umflare de mai dăunăzi a stranelor și a altarului, pe care, din fericire, o ascunde, cînd te uiți de departe, un arbore bătrîn. Acum, la căderea serii, se întorc în sat vacile răzlețe, bivolii într'o legănare greoaie, multele turme supuse, mîinate de copilași cu ochii negri, neînchipuit de frumoși. E totuși, în atîta viață ce se grăbește spre odihnă, o mare tăcere. Și cornul lunii stăpînește liniștea sfîntă coborîta asupra văii Oltului trist.

II. Sibiiul. Până astăzi Sibiiul, **un oraș de 30.000 de locuitori, păstrează ceva din trecutul său puternic și aristocratic.** De la început, el s'a impus ca un **centru al Săsimii.** Foarte bine păzit prin așezarea lui acoperită, apropiat de părțile acelea ale Murășului-de-jos unde prinsese temeiul stăpînirea Craiului ungar, încunjurat din toate părțile de așezări ale coloniștilor, **el ajuns în chip firesc locul unde se strîngeau știrile, unde sosiau poruncile, unde se păstra Vistieria și de unde porniau hotărîrile și sfaturile pentru apărarea neamului primejduit».**

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xix-sibiiul-centru-al-sasimii-locul-unde-se-stringeau-stirile-unde-sosiau-poruncile-unde-se-pastra-vistieria-numele-de-schei-al-vechilor-locuitori-152053.html>

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2020-Anul Iorga, anul sămănătoriștilor (XIX): Sibiiul centru al Săsimii - locul unde se strîngeau știrile, unde sosiau poruncile, unde se păstra Vistieria - numele de Șchei, al vechilor locuitori ...?

11.05.2020 09:06 67 vizualizari 0 comentarii

În: *Tribuna*, 11 mai 2020